Världsarvet Höga Kusten och Kvarkens skärgård – förvaltningsplanens åtgärder 2027–2030



METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN
MEAHCIRÁÐÐEHUS

Länsstyrelsen Västernorrland

höga kusten
kvarkens
skärgård
VÄRLDSARV

unesco
Världsarv

Världsarvet Höga Kusten och Kvarkens skärgård – förvaltningsplanens åtgärder 2027–2030

Världsarvet Höga Kusten och Kvarkens skärgård är ett gränsöverskridande världsarv som ligger i Sverige och Finland. De huvudsakliga förvaltarna är Länsstyrelsen Västernorrland på den svenska sidan och Forststyrelsens Naturtjänster på den finländska. Förvaltningen i de båda länderna tog fram den första gemensamma förvaltningsplanen för hela världsarvet år 2023. Planen utvecklades gemensamt mellan Forststyrelsen och Länsstyrelsen tillsammans med världsarvets samrådsgrupp och gäller 2024–2030. I förvaltningsplanen finns en åtgärdslista som sträckte sig från 2024 till 2026, med skrivningar om att uppdatera åtgärderna och göra en genomsyn av förvaltningsplanen under 2026. Detta dokument innehåller de uppdaterade åtgärderna och fortlöpande arbetsuppgifterna för världsarvsförvaltningen på Länsstyrelsen och Forststyrelsen och är godkänd av samrådsgruppen 2025.

Åtgärderna är indelade i fyra fokusområden; Delaktighet och engagemang, Kunskap och kompetensutveckling, Kommunikation och tillgänglighet, Förvaltning och skydd.

Åtgärderna här gäller till 2030 eller till en ny förvaltningsplan finns beslutad.

Delaktighet och engagemang

Fortlöpande uppgifter

- Världsarvsförvaltningen ska upprätthålla och vara delaktiga i lokala nätverk.
- Länsstyrelsen och Forststyrelsen ordnar outreach-aktiviteter eller info- och diskussions-träffar riktade till invånarna för att skapa dialog. Uppgiften kan också förverkligas genom att delta i evenemang ordnade av andra aktörer. Träffarna kan både vara fysiska och digitala, för att fler ska ha möjlighet att delta.
- Samrådsgruppen utser ”Årets landhöjare” varje år, vartannat år i Höga Kusten och vartannat år i Kvarkens skärgård.

Åtgärder

- Världsarvsförvaltningen stärker de lokala nätverken genom att utöka dialogen med föreningar och företag.
- Fråga skolelever om hur de vill att världsarvet ska utvecklas. Vad saknar de?

Kunskap och kompetensutveckling

Fortlöpande uppgifter

- Till Länsstyrelsens och Forststyrelsens uppgifter hör att hålla kontakt med nationella myndigheter samt med lokala och regionala aktörer. En viktig del av uppgiften är diskutera planer och frågor som berör världsarvet så att berörda parter är medvetna om hur världsarvet kan beaktas.
- Länsstyrelsen och Forststyrelsen ansvarar också för att ha uppsikt över relevant forskning och kontakt med forskare.
- Kunskap om världsarvet sprids genom olika föredrag och evenemang. Till världsarvssamordnarens och världsarvskoordinatorns uppgifter hör att delta i planering och genomförande, ofta i samarbete med världsarvets besökscentra.
- Världsarvskoordinatorn och världsarvssamordnaren ansvarar för att nyanställd personal får tillräckliga kunskaper om världsarvet.
- Möjligheter för studerande att göra examensarbeten och liknande om världsarvet erbjuds aktivt till olika högskolor och universitet. Förslag på aktuella ämnen listas årligen i samband med verksamhetsplaneringen.
- Kompetensutveckling för världsarvsförvaltning och besökscentra genom relevanta utbildningar och utbyten och samarbeten med andra världsarv.
- Lärare erbjuds fortbildningsdagar i världsarvspedagogik vartannat år.

Åtgärder

- Ett forskningsseminarium med aktuell forskning om världsarvet ordnas.
- Utbildningar om världsarvets värden ordnas för handläggare på Länsstyrelsen, kommunerna och andra berörda myndigheter samt för kommunikatörer och informatörer i olika organisationer verksamma i området.
- Samarbetet och erfarenhetsutbytet mellan naturum Höga Kusten och Världsarvsporten utvecklas. Målsättningen är en gemensam utställning jubileumsåren 2030–2031.
- Uppföljning av attitydundersökningarna i Höga Kusten och i Kvarkens skärgård görs senast 2030.
- I Höga Kusten utvecklas och testas kunskapsbyggande aktiviteter/kurser för entreprenörer och guider. I Kvarkens skärgård utvecklas de koncept för att hålla företagarna och världsarvsguiderna uppdaterade om världsarvet som redan finns. I hela världsarvet görs relevant material lättillgängligt för entreprenörerna.
- Metoderna för besökarundersökningar behöver utvecklas eftersom Forststyrelsens gamla system avslutats. Det är viktigt med jämförbara data från Höga Kusten och Kvarkens skärgård och att bygga vidare på tidigare undersökningar.
- När Höga Kusten fyller 30 år och när Kvarkens skärgård fyller 25 år ordnas träffar för politiker och samrådsgruppens medlemmar. Kunskapshöjande aktiviteter och diskussioner om aktuella teman ingår i programmet.
- Inverkan av de stigande havsvattennivåerna på världsarvsvärdena undersöks med hjälp av metoder från klimatsårbarhetsindexprojektet.
- Forststyrelsen och Världsarvet i Kvarken ordnar fortbildning för certifierade världsarvsguide och ger också möjlighet för nya guider att ansluta sig till nätverket.
- Förvaltningsplanen för 2024–2030 utvärderas och en ny gemensam förvaltningsplan tas fram.

Kommunikation och tillgänglighet

Fortlöpande uppgifter

- Highcoastkvarken.org är gemensam hemsida för Höga Kusten och Kvarkens skärgård. På sidan finns information om världsarvets värden och förvaltning, pedagogiskt material samt en kunskapsbank som samlar relevanta dokument. Sidan upprätthålls och utvecklas av Länsstyrelsen och Forststyrelsen. Sidorna Kvarken.fi och varldsarvethogakusten.se har information om besökscentren och vad man behöver veta inför ett besök. Föreningen Världsarvet i Kvarken ansvarar för kvarken.fi. På Luontoon.fi, Länsstyrelsens sidor om naturreservat och Skuleskogens hemsida finns fördjupad information om besöksmålen.
- På sociala medier används skilda kanaler för Höga Kusten och Kvarkens skärgård. I Höga Kusten är kommunikation på sociala medier ett samarbete mellan världsarvssamordnare och naturum och i specifika frågor Höga Kusten Turistservice. I Kvarkens skärgård samarbetar Forststyrelsen och Världsarvet i Kvarken kring kommunikationen. Världsarvets kanaler i sociala medier ska erbjuda relevant naturvägledning och aktuell information.
- I Kvarkens skärgård ger Forststyrelsen och Världsarvet i Kvarken ut ett nyhetsbrev fyra gånger i året. Brevet riktar sig till olika aktörer i världsarvet.
- Naturvägledningen i världsarvet ska förverkligas enligt Naturvägledningsplan för Höga Kusten/Kvarkens skärgård. Med naturvägledning avses både fysisk naturvägledning på givna platser, digital naturvägledning, utställningar och guidningar. Länsstyrelsen och Forststyrelsen har ett huvudansvar för naturvägledningen i världsarvet och världsarvets besökscentra naturum Höga Kusten och Världsarvsporten (Kvarkens skärgård) har en nyckelroll.
- För att underlätta att världsarvet integreras i undervisningen finns ett pedagogiskt material på highcoastkvarken.org. Till världsarvsförvaltningens och världsarvets besökscentras uppgifter hör att förankra materialet bland lärare. Utvärdering och utveckling av materialet är också viktigt.
- Till världsarvssamordnarens och världsarvskoordinatorns uppgifter hör även att kontakta och svara olika medier kring aktuella frågor.
- Utgående från resultaten av projektet Världsarvspedagog (2023-2026) fortsätter arbetet med världsarvspedagogiken i Kvarkens skärgård.

Åtgärder

- Genomförandeplanering baserad på naturvägledningsplanen görs för de högst prioriterade besöksplatserna i planen. Vid satsningar på fysisk tillgänglighet beaktas möjligheten att ta del av alla sju underteman och olika världsarvsvärden på olika platser.
- En gemensam kommunikationsplan för hela världsarvet tas fram. Planen inkluderar även sociala medier. I planen identifieras viktiga aktörer som kan sprida information och kommunikation vidare. Görs integrerat med naturvägledningsplanen men kommunikationsplanering ska vara en del av årlig verksamhetsplanering och alltså fortlöpande.
- Utvärdering av utfallet av naturvägledningsplanen görs senast 2030.
- Samarbete med kommunerna utvecklas för att nå barn och unga med världsarvspedagogik i skolorna. Aktiviteterna sker i samråd med kommunerna.
  - I Höga Kusten erbjuds en årskurs vid skolor i Örnsköldsvik och Kramfors varje år en temadag om världsarvet på naturum.
  - Feedback om det pedagogiska utbudet samlas in så att behovet av att uppdatera eller förnya materialet kan bedömas. Samtidigt undersöks behovet av och möjligheterna för digitalt undervisningsmaterial.

Förvaltning och skydd

Fortlöpande uppgifter

- Världsarvssamordnaren och världsarvskoordinatorn gör varje höst en avstämning kring verksamhetsplanering, för att planera gemensamma aktiviteter, kommunikation och vara uppdaterade på varandras verksamheter. Samordnaren och koordinatorn har även ett fortlöpande ansvar att planera gemensamma projekt som fångar upp aktuella behov.
- Minst två gånger i året träffas världsarvssamordnaren och världsarvskoordinatorn tillsammans med sina närmaste chefer för att diskutera aktuella frågor i världsarvet.
- Världsarvssamordnaren och världsarvskoordinatorn bereder och deltar i beslut samt ger utlåtanden i ärenden som påverkar världsarvet. Här krävs fungerande interna och externa samarbeten så inte ärenden som påverkar världsarvet missas.
- Att utveckla och upprätthålla nätverk med andra världsarv görs både gemensamt för hela världsarvets del och separat för Höga Kusten och Kvarkens skärgård.
- Världsarvssamordnaren och världsarvskoordinatorn ansvarar för att svara på frågor om världsarvets tillstånd i de uppföljningar som görs. Hit hör rapportering till Unesco (periodic reporting) och IUCN:s World Heritage Outlook. Vid behov svarar samordnaren och koordinatorn också på andra förfrågningar och enkäter som görs om världsarvets tillstånd och hjälper focal points och nationella aktörer med den typen av ärenden.
- Världsarvet är representerat i de nationella världsarvsföreningarna och i det nordiska samarbetet.
- Länsstyrelsen och Forststyrelsen har ett gemensamt ansvar för att sammankalla samrådsgruppen. Samrådsgruppen träffas i regel två gånger per år, varav ett möte är fysiskt. Vid det fysiska mötet genomförs en kompetensutvecklande aktivitet för samrådsgruppen.
- Länsstyrelsens världsarvssamordnare sammankallar förvaltningsrådet för Höga Kusten.
- Länsstyrelsen sammankallar arbetsgruppen för hållbar platsutveckling i Höga Kusten fyra gånger per år.
- Kvarkens skärgårds världsarvsdelegation väljer ordförande bland medlemsorganisationerna. Forststyrelsens världsarvskoordinator ingår alltid i delegationens arbetsutskott och deltar i förberedelserna inför möten.
- Föreningen Världsarvet i Kvarken sammankallas av ordförande och verksamhetsledare och Forststyrelsens världsarvskoordinator ingår alltid i styrelsen.
- Uppföljning av besöksmängder på nyckelplatser i världsarvet görs kontinuerligt och kopplas till undersökningar om lokalbefolkningens upplevelser av besökstryck och infrastruktur. Utvärdering av effekter av redan gjorda åtgärder görs.

Åtgärder

- En jämförelse vad gäller utbredning och avgränsning görs mellan Lystras geologiska GIS-lager, befintliga skyddade områden, områdesanvändningsplaner och havsplan för att se hur mycket olika avgränsningar överlappar varandra.
- Övervaknings- och uppföljningsprogrammet för världsarvets värden i Kvarkens skärgård uppdateras och ett motsvarande program utvecklas för Höga Kusten. Indikatorerna i programmen utgår från de nyckelvärden som identifierats i CVI-processen och ska överensstämma med vad som efterfrågas i den periodiska rapporteringen till Unesco.
- Världsarvets nätverk förstärks genom utbyte med biosfärsområden och geoparker i Sverige och Finland.
- Beskrivningar av världsarvets 14 viktigaste attribut, som listades i Periodic reporting till Unesco 2023, tas fram och publiceras. För en del av attributen finns GIS-lager från Lystraprojektet och för de andra kan motsvarande data tas fram.
- För Kvarkens skärgårds del behöver också de nyckelområden med geologiska värden som GTK tog fram i Lystra publiceras med både beskrivninngar och kartor.
- I Höga Kusten utvärderar Länsstyrelsen och Höga Kusten destination åtgärdslistan i planen för hållbar platsutveckling under 2027. Nya åtgärder som gäller från 2028 tas fram.



METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN
MEAHCIRÁÐĐEHUS

Länsstyrelsen
Västernorrland